

Analýza slabin v politice hospodářství a ochrany krajiny z pohledu zemědělců v pohorí Šumava

Socialistické metody intenzivního hospodaření zanechaly v krajině hluboké stopy - od eroze půdy přes její kontaminaci pesticidy; ke znečištění vodních zdrojů a celkové ztrátě biodiverzity. Ekonomická reforma po Sametové revoluci měla pomoci navrátit do krajiny tradiční zemědělství jako šetrného krajinotvorného činitele, nicméně problémy akumulované po 40 let socialismu nezvládly tehdejší tržní podmínky, a došlo tak celkovému poklesu zaměstnanosti, podílu zemědělství na HNP, obyvatelé venkova odcházeli do měst a s tím souvisejících negativních proměn krajiny. Řešením této situace měl být systém dotací, ovšem ani ten není zdaleka bez chyb. Za hlavní problém lze označit fakt, že systém ignoruje příjemce dotací - těmi jsou povětšinou pouze podnikatelé, bez vazeb a jakéhokoli vztahu k obhospodařované krajině. A přitom krajinu nelze spravovat zvenčí - je třeba obnovit tradiční venkov s jeho sedláky - opravdovými tvůrci krajiny a příjemci dotací. Do celé věci je proto třeba zahrnout též aspekt sociální.

Využitelné výstupy:

Otevřený dialog se zemědělci ohledně jejich názorů a zkušeností s dotacemi odhalil 3 hlavní slabiny systému.

A) Ekologické dotace nesledují situaci na trhu. Jako příklad lze uvést situaci, kdy zemědělec obdrží dotace na údržbu pastvin a luk, což může vyústit ve vyšší výnosy sena a navýšit počty hospodářských zvířat. Ovšem tržní cena sena a dobytka mu stěží pokryjí vzniklé náklady. Environmentální a ekonomické programy potřebují lepší koordinaci, má-li být zemědělec motivován k velebení své půdy.

B) Dotace na kosení luk neřeší co s posekanou trávou. Mnozí zemědělci si mohou nechat dotovat kosení pastvin, avšak zcela chybí jakékoli standardy pro kvalitu pokosené trávy či pravidla a regule určující jak a kdy sekat. Někteří zemědělci tak prostě kosí jen aby dostali dotace a nestarají se o správné načasování a vůbec o osud posekané trávy, která leží na pastvině i několik let. Podobné praktiky vedou k většímu růstu a šíření plevelů z okrajů luk. Soukromí zemědělci se tak shodli na tom, že je nezbytné tento program blíže monitorovat a pečlivě dohlížet na zlepšení jeho aplikace v praxi.

C) Program dotací vůbec nebere v potaz, kdo je finální příjemce dotací. Současná praxe je taková, že velké rozlohy půdy jsou ve vlastnictví jednotlivců, kteří jedále pronajímají vlastním zemědělcům. Tito jednotlivci žijí mimo hospodářskou půdu a chybí jim jakékoli vazby k oblasti. Rozhodují se krátkodobě a výhradně podle peněžitého zisku.

Tyto slabiny jsou na Šumavě, jako okrajovém regionu, ještě umocněny dalšími potížemi:

1. Většina lidí s opravdovým zájmem o šetrné hospodaření postrádá základní kapitál (min. 20 mil Kč) nutný ke zřízení ekologického hospodářství a stát není schopen nabídnout systém půjček či dotací. Správa parku a starostové okolních vesnic se taktéž staví negativně vůči zřizování nových rodinných hospodářství či obnově těch starých.

2. Vedení parku nekompensuje zemědělcům ušlý zisk při regulovaném hospodaření v chráněných oblastech.

3. Chybí kvalifikovaní zemědělní pracovníci se vztahem ke kraji. To je dílem výsledek odsunu Němců po druhé světové válce a odchodu lidí do zahraničí s vyhlídkou lepších zisků.

Venkovská krajina je komplex tří navzájem úzce provázaných sfér: environmentální, sociální - kde krajina dává lidem prostor k životu; a ekonomická, kde krajina poskytuje práci lidem. Současná politika se ale soustředí jen na tvář krajiny a vydává dotace k vytvoření náležitých struktur bez ohledu na funkci, případně protože: "krajina, která vypadá OK, funguje OK" (Hobbs, 1997). Proto, aby zemědělství opětovně fungovalo jako prostředek krajinového managementu, musí se zmíněné tři aspekty začít brát jako propojený celek, musí se ujasnit majetkové poměry ohledně půdy a usnadnit podmínky pro start a udržení ekologických hospodářství.

Zdroj: Cudlínová E., Lapka M., Bartoš M. 1999: Problems of agriculture and landscape management as perceived by farmers of the Šumava Mountains (Czech Republic). *Landscape and Urban Planning* 46: 71-82.

Zadal: Zuzana Blažková

URL zdroje: <http://forumochranyprirody.cz/analyza-slabin-v-politice-hospodarstvi-ochrany-krajiny-z-pohledu-zemedelcu-v-pohori-sumava>